

Я. П. Конєва
(Польща)

ПОЛЬСЬКИЙ УКРАЇНІСТ І СЛАВІСТ ВАСИЛЬ НАЗАРУК: ДО СЛАВНОГО ЮВІЛЕЮ

Понад 40 років польський україніст і славіст доктор гуманітарних наук Василь Назарук – незмінний науково-дидактичний працівник кафедри україністики Варшавського університету, професор-гість Українського вільного університету в Мюнхені, почесний доктор Краснодарського державного університету культури і мистецтв, літературознавець, перекладач і педагог, від 2009 до 2012 року – керівник кафедри україністики Варшавського університету, а від 2013 і понині – ректор Вищої менеджерської школи в Лігніці.

Вихідець із Підляшшя, де народився в 1946 році, В. Назарук переселився, разом з іншими українцями, на Ольштинщину (в ході акції «Вісла» у 1947 році). Його життєві та професійні прагнення – промовисте віддзеркалення складної долі, а також прагнень української меншини в Польщі. Як випускник кафедри української філології у Варшавському університеті, а згодом і учасник викладацько-наукового гурту цього ж навчального закладу, усю свою професійну діяльність він зосередив на різних вимірах україністики. Слід зазначити, що саме україністика й українознавство в польському та загальнослов'янському контексті – постійне поле його дослідницьких зацікавлень, підтверджених вибором цього напрямку, зробленим ще на етапі середньої школи – українського педагогічного ліцею № 2 в Бартошицях. Природним продовженням стали університетські студії зі спеціальності «Українська філологія» у Варшавському університеті, а після їх завершення в 1970 році (диплом з відзнакою) – праця асистентом й аспіран-

тура (докторантські студії), кандидатська робота про творчість одного з когорти шістдесятників – Івана Драча. В академічній праці викладача і вченого В. Назарук поєднує педагогічні знання й уміння з широким колом літературознавчих зацікавлень, насамперед з теорії літератури, суспільно-філософської думки в Україні, теорії та практики перекладу й історії української літератури ХХ ст. – від модернізму до постмодернізму. Значну вагу вчений надає пошукам інноваційних форм викладацько-наукової діяльності. Будучи в студентські роки аніматором і активним учасником студентського наукового руху, співорганізатором українських студентських наукових симпозіумів, Василь Назарук, уже як викладач, очолював студентські наукові експедиції на Лемківщину (Бортне й околиці) та Підляшшя (Кодень і Заболоття над Бугом), а також заохочував студентів до сміливого вивчення складних і важливих тем, завдяки чому під його науковим керівництвом було написано десятки цікавих магістерських робіт.

Варто відзначити вагому роль послідовного дослідження професором В. Назаруком тих пластів української літератури, що в Україні протягом десятиліть були охоплені цензурними заборонами, і тих письменників, які були приречені тоталітарним режимом на забуття. Йдеться насамперед про замовчувану або тавровану в радянській критиці українську літературу так званого розстріляного відродження (1920-х років). Цим проблемам В. Назарук присвячує лекції з історії української літератури ХХ ст., наукові статті, пропонує їх як теми магістерських робіт. Другою великою темою було вивчення та всебічне розкриття специфіки ідейного нонконформізму та новаторських пошуків у царині мистецтва слова представників непокірного, бунтівного покоління шістдесятників, які відкинули канони соцреалізму. Не випадковою була спроба осмислення в кандидатській роботі ідейно-естетичних вимірів неприборканої творчості Іва-

на Драча, а в окремій публікації *Powroty nieobecnych* («Повернення відсутніх») – дослідницьке занурення у творчість таких нонконформістів, як Ліна Костенко, Василь Стус, Василь Голобородько. В одній з польськомовних публікацій *Dzieło życia Hryhorija Koczura* (у виданні *Recepcja. Transfer. Przekład*, Варшава, 2002 р.) читачеві представлено колосальний доробок одного з наймолодших неокласиків – Григорія Кочура, есеїста, теоретика і практика художнього перекладу, якому довелося побувати в сибірських таборах і на засланні.

В. Назарук писав, зокрема, і про таких призабутих творців, як ранній символістичний Павло Тичина, футуристи Михайль Семенко та Гео Шкурупій, футурист і експресіоніст – ранній Микола Бажан, неокласики Микола Зеров, Михайло Драй-Хмара, Павло Филипович, а також Євген Плужник – вражаюче проникливий аналітик часу тоталітарної зневаги до духовного світу вільної людини.

У колі дослідницьких зацікавлень і тематики публікацій В. Назарука перебуває також західноукраїнська література міжвоєнного періоду, сакральні джерела мистецтва слова. У науковому доробку вченого вагоме місце посідає монографія *Twórczość poetycka Bohdana Ihora Antonycza* (Варшава, 2007 р.) поряд з низкою інших публікацій щодо різних аспектів письменницької діяльності Б.-І. Антонича – звеличника життєвих потенцій людини і природи, зачарованого дивом буття.

В. Назарук був також учасником багатьох міжнародних з'їздів славістів, де репрезентував польсько-українські порівняльні студії та українознавчу проблематику Польщі.

Пильну увагу науковець приділяє носіям і захисникам національної та культурної тотожності поза межами України, результатом чого є, зокрема, низка статей про літературну творчість українців у Польщі (С. Сидорука, І. Златокудра, Я. Гудемчука, Ю. Гаврилюка, І. Киризяка) та, мабуть, най-

оригінальнішого українського поета-емігранта – Остапа Лапського, лауреата Шевченківської премії. Поглядом шанувальника і вдумливого дослідника В. Назарук охоплює також надбання образотворчого мистецтва художників українського походження в Польщі, зокрема мистецькі напрацювання всесвітньо відомого митця (і професора Краківської академії мистецтв) Юрія Новосільського та творіння народних митців – лемка Никифора (Єпіфанія Дровняка) з Криниці та підляшука Василя Альбічука з Малої Дубровиці. Активність професора В. Назарука в дослідницькій та видавничій сферах засвідчена такими відомими виданнями, як збірник *Futuryzm na Ukrainie. Manifesty i teksty literackie* (1995), *Українсько-польський і польсько-український словник* (у співавторстві з М. Юрковським, Київ, 2003 р.), *Літературознавчий словник-довідник* (автор частини статей, Київ, 2001 р.). Він був одним з авторів монографічного дослідження *Холмицина та Підляшшя* (за редакцією професора Валентини Борисенко), а також співавтором задуму і співтворцем документального фільму *Trudne braterstwo* («Нелегке побратимство») на тему польсько-українського військово-політичного союзу 1920 року, укладеного тодішніми керівниками обох держав – Юзефом Пілсудським і Семеном Петлюрою.

Як один із членів-засновників Головного правління Польського українознавчого товариства, науковець бере активну участь у його діяльності: стає співорганізатором міжнародних наукових українознавчих конференцій. Також дослідник розвиває міжнародні наукові контакти кафедри україністики Варшавського університету з вищими навчальними закладами Києва, Львова, Івано-Франківська та Чернівців. Крім того, він постійно представляє варшавську україністику на Міжнародних конгресах МАУ (Міжнародної асоціації україністів). Спільно з професором Степаном Козаком, колишнім керівником кафедри україністики, В. Назарук готу-

вав чергові томи відомої серії наукових студій «Варшавські українознавчі зошити».

В. Назарук вносить свою лепту в польсько-українське спілкування культур і народів художніми перекладами та перекладами у сфері ділових і дипломатичних польсько-українських взаємин. Слід згадати й про те, що науковець бере участь у забезпеченні якісного функціонування шкіл і так званих пунктів навчання української мови в Польщі як експерт Міністерства освіти з питань програм і шкільних підручників з української мови та літератури, як співробітник Центральної екзаменаційної комісії (у справах випускних екзаменів з української мови) та як учасник методичних конференцій для підвищення кваліфікації українських учителів. Загалом можна сказати, що В. Назарук належить до гурту людей, які діяльно сприяють зростанню авторитету України та українства у світі.

За свою професійну та громадсько-культурну діяльність професор Василь Назарук отримав такі державні нагороди: Золотий Хрест Заслуги, вручений Президентом Республіки Польща (2003), орден «За заслуги» III ступеня (Указ Президента України від 17 січня 2008 року) та декілька нагород від ректора Варшавського університету.